

Stanovisko členky Súdnej rady Slovenskej republiky, vznesené k bodu programu „Trestný čin ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona a súvisiacich ustanovení“

Na zasadnutí Súdnej rady Slovenskej republiky dňa 16. februára 2023 som sa zdržala hlasovania o uznesení, v zmysle ktorého bol ministrom spravodlivosti predložený podnet na vypustenie §326a Trestného zákona. Domnievam sa, že predmetom diskusie súdnej rady bola nielen ústavnosť, ale aj a najmä vhodnosť právnej úpravy, pričom podľa môjho názoru je možné problematické miesta právnej úpravy odstrániť novelizáciou (relatívne masívnou), nie je však nevyhnutné na danú právnu úpravu úplne rezignovať. Moje nosné dôvody je možné naformulovať do niekoľkých viet:

1. V trestnom práve by v zásade nemali vznikať právne otázky – otázky, čo právo požaduje. V trestnom práve je potrebné právnu istotu ešte tri razy podčiarknuť.
2. Je tak neideálne, ak pojem „svojvoľné uplatnenie práva“ je aj mnoho mesiacov po prijatí právnej úpravy diskutovaný a neustálený. Snaha fixovať význam daného slovného spojenia cez dôvodovú správu čiastočne pridávajúc to, čo hádam mohlo byť súčasťou skutkovej podstaty, nebola úspešná.
3. A tak aj keď sa domnievam, že význam pojmu „svojvoľnosti“ pri trestnom čine ohýbania práva možno rozumne konštruovať, kľúčovým je v danom prípade sociálna realita, teda fakt, že k danému nedošlo.
4. Rovnako pretrváva diskusia o vzťahu trestného činu ohýbania práva k disciplinárnemu previneniu podľa § 116 ods. 2, písm. e) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v ktorom súčasťou skutkovej podstaty je aj „svojvoľné rozhodnutie sudcu“.
5. Z dôvodu pretrvávajúcej neistoty/diskusie o nosnom parametre skutkovej podstaty trestného činu ohýbania práva je preto potrebné danú právnu úpravu novelizovať.
6. Je však rozumné, ak zákonodarca „vyčlení“ špecifickú skupinu osôb, ktoré predtým boli spôsobilé spáchať trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona a podobný typ konania sankcionuje ako, povedzme, ohýbanie práva. A je to rozumné práve a predovšetkým u sudcov, príseďiacich sudcov a rozhodcov. Oni sú totiž (poslednými a nezávislými) vykonávateľmi štátom garantovaného verejného a súkromného systému spravodlivosti. Práve u nich je svojvoľné rozhodnutie – rozhodnutie na základe ich vôle, nie na základe pravidiel – spreneverením sa podstate ich funkcie, absolútnym vypadnutím z ich roly v právnom štáte. Svojvôľa totiž nie je (veľmi) chybnou aplikácia práva, ale presadením sa ich vôle na úkor práva, a tak krokom mimo právneho štátu, v ktorom vládnu pravidlá, nie ľudia.

Lucia Berdisová